

بررسی تاثیر مسئولیت اجتماعی شرکت بر ضریب واکنش سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

امیرمحمدی

دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک

amirmohamadi137358@gmail.com

محمود کهنسال کفشگری

استاد دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک

Mkohansal57@yahoo.com

چکیده

هدف اصلی این تحقیق بررسی تاثیر مسئولیت اجتماعی شرکت بر ضریب واکنش سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. در راستای تحقق هدف های پژوهش ۱ فرضیه اصلی و ۲ فرضیه فرعی تدوین شده است. نمونه مورد بررسی شامل ۱۲۷ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار طی سالهای ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۳ می باشد. در این تحقیق ابتدا به بررسی مسئولیت اجتماعی شرکت ها ، ضریب واکنش سود ، ارزش بازار حقوق صاحبان سهام پرداخته شده است. داده ها توسط نرم افزار eviews تجزیه و تحلیل شده است. تحقیق حاضر از نظر طبقه بندی بر مبنای هدف ، از نوع تحقیقات کاربردی می باشد. از نظر روش و ماهیت ، از نوع همبستگی می باشد. نتایج حاصل از فرضیه ها نشان می دهد که ، بین ارزش حقوق صاحبان سهام و ریسک شرکت بر ضریب واکنش سود تاثیر معناداری در شرکتهای موجود در بورس اوراق بهادار تهران وجود دارد.

واژگان کلیدی: مسئولیت اجتماعی شرکت ها ، ضریب واکنش سود ، ارزش بازار حقوق صاحبان سهام ، ریسک شرکت

مقدمه

بیان مسئله

وجود رقابت در بین موسسات و بنگاهها برای کسب سهم بیشتر از بازار و تلاش مشتریان برای رسیدن به رضایتمندی بیشتر موجب شده است که هم بنگاهها به دنبال کسب موقعیت ممتاز در بازار باشند و هم مشتریان در پی یافتن سرنخ هایی برای رسیدن به بهترین تامین کنندگان. از دلایل توجه به مسولیت پذیری اجتماعی، اثر آن بر وفاداری و ثبات قدم مشتری است. بسیاری از شرکتها مشکلاتی در افزایش سهم خود در بازار به علت گسترش رقابت‌های بین‌المللی، کاهش سرعت رشد، کاهش رشد جمعیت و بازار دارند. بنابراین، به مفهوم مسولیت اجتماعی شرکت توجه می‌کنند. تداوم حیات هر سازمان بستگی به تعامل پویای آن با محیط درونی و بیرونی دارد. بر اثر این تعامل تازه ترین اطلاعات و یافته های علوم و فنون بشری دریافت و منجر به تغییراتی در شیوه های عمل و رفتار سازمانی می گردد. همچنین در این تعامل سازمان باید منابع کافی و مورد نیاز خود را کسب کند و همسازی لازم را با درخواست های واقعی محیط به عمل آورد. مسولیت اخلاقی و اجتماعی یک تعهد مداوم صاحبان صنعت و تجارت و دولت است که آنها را ملزم به رعایت اصول اخلاقی و توسعه اقتصادی هم زمان با ارتقاء سطح زندگی نیروی کار و و خانواده آنها در جامعه در سطح گسترده می نماید. همچنین مسولیت اجتماعی شرکت ها، تعهد صاحبان صنعت و تجارت در مقابل اجتماع می باشد که می بایست ضمن احترام به فرهنگهای مختلف موقعیت های شغلی جهت تولید، مهارت نیروی کار، اجتماع و دولت ایجاد نماید (Lyons, F, 2004).

مالن (۲۰۰۴) معتقد است مدیریت مسولیت اجتماعی شرکت مانند اداره کردن دیگر بخش های شرکت است. وی می گوید شما می توانید آن را به خوبی انجام دهید و هم می توانید آنرا به بدی انجام دهید اگر فرآیند مدیریت مسولیت اجتماعی باعث شود که شما از انجام دیگر امور مهم باز بمانید، این به معنی آن نیست که اشکال از نفس مدیریت مسائل اجتماعی است بلکه، اشکال از نحو انجام آن کار توسط شماست. مدیریت صحیح مسولیت های اجتماعی می تواند از اهداف اقتصادی شرکت به خوبی پشتیبانی نماید، می تواند روابط خوبی با سرمایه گذاران که در مواقع بحرانی نظرشان در رابطه با کار بسیار مهم است بنا نماید و می تواند هزینه های شرکت را کاسته و سودآوری را افزایش دهد (Baker, M, 2004).

امروزه کسانی که به هر نحوی درگیر کارهای اقتصادی هستند به خوبی آگاه هستند که اعمال مسئولانه و منصفانه واقداماتی که موجب بهبودی کیفیت زندگی افراد ذینفع مجموعه می شود منجر به توسعه اقتصادی یعنی سود آوری برای هر دو طرف معامله خواهد شد، با استفاده از راهکارهای لازم در زمینه مسولیت اجتماعی شرکت ها روش تأثیر برکارمندان، مصرف کنندگان، و در سطح بالاتر حتی جامعه و محیطی را که در آن مشغول فعالیت هستند را تغییر داده اند. شرکت ها با افزایش

روابط کاری و احترام به حقوق اساسی کارمندان مانند ایجاد موقعیت های یکسان برای آنها، عدم تبعیض و مدرنیزه کردن کارها سعی می کنند تا کیفیت زندگی نیروی کار، خانواده و موقعیت زندگی آنها را بهبود بخشند. اکنون شرکت ها به مزایای کارکردن بر مبنای کیفیت کالا و خدمات با در نظر گرفتن سلامتی مصرف کنندگان پی برده اند و می دانند که دیگر میزان سود دهی یا زیان دهی آنان مقیاس ارزش آنها نیست (Baker, M, 2004).

از سویی دیگر اگرچه افراد و گروه های مختلف، انگیزه های متفاوتی برای تهیه و ارائه اطلاعات دارند، با این حال، چنانچه اطلاعات خبرهای بد باشد، توجیه لازم برای پنهان کردن و عدم افشای آن وجود خواهد داشت، البته پنهان نگاه داشتن خبرهای بدی که آگاهی نسبی قبلی در مورد آن وجود دارد، تا حد زیادی بعید به نظر می رسد. در واقع، از آنجا که افراد و گروه ها کاملا مخاطره گریز فرض می شوند، آنها حاضرند تا زمان دستیابی به اطلاعات مطمئن و مصونیت مناسب در برابر آثار ناشی از اطلاعات بد، مبالغی را برای پنهان کردن این نوع اطلاعات صرف کنند. بدون ایجاد مصونیت اثربخش، زیان های درخور توجهی در بازار تحمل می شود و بازار صحنه جا به جایی ثروت از بازندگان بی شمار به برندگان اندک خواهد بود. استفاده از خبرهای بد برای تخصیص مجدد کل منابع اقتصادی در فرصت های سرمایه گذاری مطلوبتر جدای از تحمل زیانهای ناشی از جابجایی ثروت می تواند منجر به کسب بازده مناسب شود تا حدی که زیانهای وارده را نیز جبران کند. پنهان کردن و اختفای اطلاعات سبب می شود تا ارزش خاص اطلاعات افزایش یابد. با تاکید بر ادعای وجود بازندگان بسیار و برندگان اندک در بازار، می توان علت اصلی اقدامات بازیگران عرصه بازار برای کاهش پنهان کاری و اختفای اطلاعات را درک کرد، اقداماتی که از طریق ایجاد تقاضا برای انتشار عمومی اطلاعات، معنی دار می شود و ابزاری موثر برای کاهش توزیع مخاطرات سرمایه گذاران در بازار است. الزامات مربوط به منع داد و ستد اوراق بهادار بر پایه اطلاعات داخلی به وسیله مدیران واحد اقتصادی، نمونه ای از قوانینی است که با توجه به توزیع مخاطرات در بازار وجود دارد. از جمله اخبار خوب و بد در بازار می توان به اخبار مربوط به وضعیت مالی، نقدینگی، ریسک و پیش بینی های سود اشاره کرد. از این رو برای شناخت و توضیح علل واکنش های مختلف بازار به اطلاعات سود، مفهومی تحت عنوان ضریب واکنش سود^۱ مطرح گردید ضریب واکنش سود، بازده غیر منتظره بازار را در واکنش به اجزای غیر منتظره سود گزارش شده اندازه گیری می کند (Kotari, 2001).

طی تحقیقات مختلف رابطه بین ضریب واکنش سود و متغیرهای مالی شرکتها مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته است. اما رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت و ضریب واکنش سود چندان مورد بررسی قرار نگرفته است.

¹- Earning Response Coefficient(ERC)

اهمیت موضوع

سرمایه گذاری از موارد ضروری و اساسی در فرآیند رشد و توسعه اقتصادی کشور است. شرکت های سرمایه گذار به دنبال بررسی اطلاعات مالی شرکت ها هستند ، در این تحقیق متغیرهای مهمی از قبیل ضریب واکنش سود ارزش بازار حقوق صاحبان سهام ، ریسک شرکت و مسئولیت اجتماعی شرکت ها مورد بررسی قرار گرفته است.

ادبیات تحقیق

تحقیقات داخلی

رحیمی(۱۳۹۰) ، در تحقیقی به بررسی "تاثیر درصد هیئت مدیره غیرموظف و مالکیت نهادی بر مسئولیت پذیری اجتماعی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران" پرداخت .در این پژوهش نمونه ای متشکل از ۵۶ شرکت در طی سال های ۱۳۸۸-۱۳۸۱ می باشد و جمع آوری اطلاعات مربوط به مسئولیت اجتماعی از طریق پرسشنامه استاندارد سینگاپودی و همکاران ۲۰۰۷ بوده است .یافته های پژوهش نشان می دهد که در طی دوره پژوهش رابطه ای بین درصد هیئت مدیره غیرموظف و مالکیت نهادی بر مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت ها وجود ندارد.

خواجوی و دیگران(۱۳۹۰) ، تحقیقی با عنوان "بررسی رابطه بین مدیریت سود و مسئولیت های اجتماعی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران" پرداختند .یافته های پژوهش نشان داد که بین مسئولیت پذیری اجتماعی و مدیریت سود رابطه منفی وجود دارد.

عرفانیان (۱۳۹۰) "اثر اهرم مالی بر ضریب واکنش سود با رویکرد سود و زیانی" را بررسی نمود .نتایج بیانگر آن ست؛ ضریب واکنش سود شرکتهای با اهرم مالی پایین، بزرگتر از شرکتهای با اهرم مالی بالا است.

خوش طینت و جوشقانی(۱۳۸۹) ، به بررسی "تأثیر اهرم مالی بر ضریب واکنش سود در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران" را بررسی نمودند .هدف آنها از این پژوهش، تعیین این موضوع بود که آیا سرمایه گذاران، تحلیلگران و ... در واکنش به اخبار خوب و بد ناشی از انتشار اطلاعات حسابداری به ساختار سرمایه شرکتهای و میزان اهرمی بودن آنها توجه داشته و یا واکنش آنها، این اخبار را تحت تأثیر خود قرار میدهد یا خیر.در این پژوهش برای اندازه گیری اهرم مالی از رویکرد ترازنامهای استفاده شده است .در رویکرد ترازنامهای دو تعریف برای اهرم قایل شده اند:

(۱)نسبت بدهیها به داراییها

(۲) نسبت بدهیها به حقوق صاحبان سهام

هر دو تعریف در این پژوهش مورد استفاده قرار گرفته اند. بررسی تنها فرضیه ی پژوهش به ۱۳۸۹ نشان می دهد که در تعریف کمک تجزیه و تحلیل رگرسیون در دوره زمانی ۱۳۷۹ نخست از اهرم در سطح کل نمونه و در تعریف دوم از اهرم در سطح بالای اهرم، بین اهرم مالی و ضریب واکنش سود رابطه منفی وجود دارد. ولی در تعریف نخست از اهرم در سطح پایین اهرم و در تعریف دوم در سطح کل نمونه و در سطح پایین اهرم بین اهرم مالی و ضریب واکنش سود رابطه معناداری مشاهده نشد.

احمدی (۱۳۸۴)، به بررسی "رابطه بین کیفیت سود و ضریب واکنش سود" پرداخت. در این مطالعه از ویژگیهای کیفی اطلاعات مالی برای ارزیابی کیفیت سود استفاده شده است. با توجه به محدودیتها، ۸۵ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، طی دوره بررسی شده است. ابتدا ابعاد مربوط بودن و قابلیت اتکاء سود به طور - زمانی ۱۳۷۵ جداگانه با به کارگیری روشهای تحلیل سری زمانی و دادههای ترکیبی، برآورد شده است. طبقه بندی شرکتها بر مبنای کیفیت سود بالا و پایین براساس روش تحلیل خوشه ای صورت پذیرفت. برای آزمون فرضیه های پژوهش از مدل اوهلسون (رگرسیون قیمت-سود)، استفاده شد. نتایج نشان داد، ضریب واکنش سود و همچنین قدرت توضیحی رگرسیون (قیمت-سود)، در پورتفوی شرکتها با کیفیت سود بالا نسبت به شرکتها با کیفیت سود پایین به طور معناداری بیشتر است؛ بنابراین هر دو فرضیه پژوهش مورد قبول واقع شد.

مرادی و همکاران (۱۳۸۹)، در پژوهشی به "بررسی رابطه بین کیفیت سود و ضریب واکنش سود" پرداختند. نتایج پژوهش آنان نشان داد که ضریب واکنش سود در شرکتها با کیفیت سود مختلف (بالا، متوسط و پایین)، تفاوت معناداری با هم ندارند.

بولو و میرزائی (۱۳۹۰)، در پژوهشی به "بررسی کیفیت سود و ضریب واکنش سود بر اساس رشد درآمد و سود پایدار" پرداختند. نتایج پژوهش آنان نشان داد که شرکتهایی که افزایش پایدار در سود و درآمد را گزارش میکنند، در مقایسه با شرکتهایی که صرفاً افزایش پایدار سود را گزارش میکنند، کیفیت سود و ضریب واکنش سود بالاتری دارند. همچنین، شرکت هایی که افزایش سودشان از طریق درآمد تأمین شده باشد، طبق مدل اولسان، ضریب واکنش سود بالاتر و ضریب واکنش ارزش دفتری کمتری دارند.

رحمانی و همکاران (۱۳۹۱)، در پژوهشی به "بررسی اثر انتشار پیش بینی سود بر ضریب واکنش سود آینده" پرداختند. نتایج پژوهش آنان نشان داد اگر دفعات پیشبینی مدیریت بیشتر و دقت آن بالاتر باشد، بر رابطه بین بازده و سود آینده اثر می گذارد.

فروغی و عباسی (۱۳۹۰)، در پژوهشی به "بررسی عوامل مؤثر بر اعمال محافظه کاری حسابداری" پرداختند. نتایج پژوهش آنان حاکی از این بود که بین محافظه کاری و اندازه شرکت، رابطه منفی و معنادار وجود دارد و رابطه محافظه کاری با دو متغیر نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام و اهرم مالی مثبت و معنادار بود. همچنین، نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که افزایش محافظه کاری موجب منفی تر شدن میانگین و چولگی توزیع متغیرهای ارقام تعهدی غیرعملیاتی و نسبت بازده داراییها و افزایش انحراف معیار این متغیرها می شود.

نوروزیگی (۱۳۸۶)، در پژوهشی به "بررسی محتوای اطلاعاتی انتشار سود هر سهم بر اساس ضریب واکنش سود" پرداخت. نتایج حاصل از آزمون فرضیه مطرح شده، وجود رابطه هم جهتی را میان تغییرات عایدی هر سهم پیش بینی شده و تغییرات بازده را نشان داد.

حسن زاده (۱۳۸۸)، در پژوهشی به "بررسی واکنش بازار نسبت به سود غیرمنتظره با تأثیرپذیری از ارقام تعهدی سرمایه در گردش" پرداخت که در آن ارقام تعهدی سرمایه در گردش، انتظارات بازار از کیفیت سود را تغییر داده است. ضریب واکنش سود، میزان تأثیرپذیری بازده غیرنرمال از سود غیرمنتظره بوده و در واقع ضریب واکنش سود بیانگر محتوای اطلاعاتی اعداد حسابداری بود.

تحقیقات خارجی

بای و سامی (۲۰۰۴)، در پژوهشی به بررسی "اثر بدهیهای محیطی بر ضریب واکنش سود" پرداختند. نتایج پژوهش آنان نشان داد که شرکتهای با بدهیهای محیطی نسبت به شرکتهایی که بدهیهای محیطی ندارند ضریب واکنش سود کمتری دارند.

گاش و همکاران (۲۰۰۵)، در پژوهشی به بررسی "رابطه بین راهبرد افزایش سود و ضریب واکنش سود" پرداختند. نتایج پژوهش آنان نشان داد که شرکتهای با استراتژی افزایش درآمد نسبت به شرکتهای با استراتژی کاهش هزینه ضریب واکنش سود بالاتری دارند.

کالینز و کوتاری^۲ (۱۹۸۹)، به بررسی "رابطه بین ریسک سیستماتیک و ضریب واکنش سود" پرداختند و دریافتند یکی از عوامل کاهش دهنده ضریب واکنش سود، ریسک سیستماتیک (β) است به علاوه آنان دریافتند عامل نرخ فرصت های رشد نیز به شکل مثبت بر ضریب واکنش سود، تأثیرگذار است.

² Collins and Kothari

دامایانتی و همکاران^۳ (۲۰۱۱)، در زمینه "تاثیر افشای مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها و مالکیت نهادی" تحقیقی تجربی انجام داد. متغیر افشای مسئولیت اجتماعی شامل چهار بعد روابط کارکنان، مشارکت اجتماعی، تولید و محیط زیست می‌باشد. نتایج نشان می‌دهد که هیچ یک از چهار بعد و افشای مسئولیت اجتماعی اثر قابل توجهی بر مالکیت نهادی نداشتند. نیروانتو و همکاران^۴ (۲۰۱۱)، تحقیقی در زمینه "بررسی ارتباط بین افشای مسئولیت اجتماعی و درصد مالکیت نهادی در صنعت چوب‌سازی و کاغذ‌سازی" در طول دوره ی ۲۰۰۸ لغایت ۲۰۱۰ انجام دادند. نتایج تحقیق بر آن بوده است که بین درصد مالکیت نهادی با افشای مسئولیت اجتماعی و روابط کارکنان رابطه معنی‌دار و مثبتی وجود دارد. بین درصد مالکیت نهادی و مشارکت جامعه و محیط زیست رابطه معنی‌داری وجود ندارد و بین درصد مالکیت نهادی با تولید رابطه منفی و معنی‌دار وجود دارد.

ماهونی و رابرتز (۲۰۰۷)، به "بررسی رابطه بین افشای مسئولیت اجتماعی و مالکیت نهادی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس" پرداختند و نتایج نشان می‌دهد که رابطه معنادار منفی بین افشای مسئولیت اجتماعی و مالکیت نهادی وجود دارد. کیم و دیگران^۵ (۲۰۱۲)، به بررسی "رابطه بین کیفیت سود و افشای مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها" پرداختند. به منظور بررسی کیفیت سود از معیارهای اقلام تعهدی اختیاری و مدیریت سود با استفاده از فعالیت‌های واقعی پرداختند. معیارهای مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها شامل مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی، انجمن، تنوع، روابط کارمندان، محیط و حقوق انسانی پرداختند. نتایج تحقیق آنان نشان داد که مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها منجر به بهبود کیفیت سود شرکت‌ها خواهد شد. پریور و دیگران^۶ (۲۰۰۸)، در تحقیق به "بررسی رابطه بین مدیریت سود و مسئولیت‌های اجتماعی شرکت‌ها پرداخته" و به این نتیجه رسیدند که بین اقلام تعهدی اختیاری و معیارهای مسئولیت‌های اجتماعی شرکت‌ها رابطه مثبت وجود دارد اما این رابطه معنادار نبوده است.

ورنر^۷ (۲۰۰۹)، در پژوهشی با عنوان "مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت‌ها مقدمه‌ای بر محدودیت‌های اجتماعی" در بنگلادش به این نتیجه رسیدند که مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت‌ها دارای اثرات بالقوه مثبت و پایدار در کشورهای در حال توسعه به ویژه در جوامع دارای محدودیت‌های اجتماعی است.

³ Damayanti et.al

⁴ Nirwanto et.al

⁵ kim et al

⁶ Prior

⁷ Werner

چای و دیگران^۸ (۲۰۰۸)، به بررسی "رابطه بین مسئولیت‌های اجتماعی شرکت‌ها و مدیریت سود" پرداختند. نتایج تحقیق آنان نشان داد که معیارهای مسئولیت اجتماعی شرکت منجر به کاهش مدیریت سود و بهبود کیفیت سود حسابداری شرکت‌ها می‌شود.

کور مندی و لایپ^۹ (۲۰۰۵)، در سالهای ۲۰۰۴-۱۹۸۰ تحقیقی در مورد "ضریب واکنش سود" انجام دادند و نتایج حاصل از آن، تداوم روند سودآوری به عنوان اولین عامل موثر بر ضریب واکنش سود شناسایی و تعیین گردید.

کولین و کوتاری^{۱۰} (۲۰۰۸)، تحقیق و پژوهشی در مورد "ضریب واکنش سود" انجام دادند و نتایج حاصل از آن نشان می‌دهد تنها عامل موثر به شکل منفی بر ضریب واکنش سود ریسک سیستماتیک است و عامل نرخ فرصتهای رشد، به شکل مثبت بر ضریب واکنش سود تاثیر گذار است و دوره تحقیق در سالهای ۱۹۸۰-۲۰۰۵ می‌باشد.

استین و زیمچوسکی^{۱۱} (۲۰۰۸)، تحقیق در مورد "ضریب واکنش سود" در دوره زمانی ۱۹۸۷-۲۰۰۶ انجام دادند و نتایج حاصل از آن نشان می‌دهد که تداوم روند سودآوری پس از کنترل متغیرهای ریسک و رشد، عاملی موثر بر ضریب واکنش سود است

لی و فارقر^{۱۲} (۲۰۰۹)، تحقیقی در راستای "ضریب واکنش سود" انجام دادند و نتایج آن نشان می‌دهد ضریب واکنش سود برای شرکتهای فاقد اهرم یا با سطح پایین اهرم نسبت به شرکتهای اهرمی و یا با سطح بالای اهرم بزرگتر است

بیلینگز^{۱۳} (۲۰۱۰)، تحقیقی در مورد "ضریب واکنش سود" طی سالهای ۱۹۹۶-۲۰۱۰ انجام داد و نتایج حاصل از آن نشان می‌دهد رتبه بندی اوراق قرضه و نسبت بدهی‌ها به عنوان شاخص‌های ریسک عدم پرداخت در تشریح ضریب واکنش سود نقش دارد

یئو و کیم^{۱۴} (۲۰۱۱)، نیز در مورد "ضریب واکنش سود" به این نتیجه رسید انتشار و باز پرداخت بدهی‌ها که به ترتیب، باعث افزایش و کاهش ریسک عدم پرداخت می‌گردد، به دلیل وجود شاخص‌های غیر قابل اتکاء مانند عدم اندازه‌گیری دقیق

⁸ Chih et al

⁹ Kormendi, R. and R. Lipe, 2005,p340

¹⁰ Collins, and Kothari S.P, 2008,p49

¹¹ Easton, and Zmijewski, 2008,p31

¹² K.Lee and N.Fargher,2009,p22

¹³ Billings,2010,p510

¹⁴ Yeo.H and Kim • 2012,p11

مفاهیم مفهوم در تئوری های بنیادین ، ناپایداری مدل های اقتصادی و زیر سوال بودن سودمندی اصول بنیادی نظریه کلاسیک مالی بر طبق تحقیقات اخیر، به شکلی دقیق نمی تواند باعث کاهش و افزایش ضریب واکنش سود گردد.

اهداف تحقیق

اهداف علمی

ارزش و اعتبار قوانین هر علم و تحقیقی به روش شناختی که در آن به کار می‌رود بستگی دارد و هدف علمی این تحقیق، ارزش و اعتبار بخشیدن به فرضیه تحقیق می‌باشد تا این تحقیق بتواند در بالا بردن سطح دانش عمومی مورد نیاز استفاده کنندگان موثر باشد و همچنین زمینه ساز بستر مناسبی برای تحقیقات آتی در سایر مراکز آموزشی و پژوهشی باشد.

اهداف کاربردی

تحقیقات کاربردی، تحقیقاتی هستند که نظریه‌ها، قانونمندی‌ها، اصول و فنونی که در تحقیقات پایه تدوین می‌شوند را برای حل مسائل جاری و واقعی به کار می‌گیرند، این نوع تحقیقات بیشتر به مؤثرترین اقدام تأکید دارند و علت‌ها را کمتر مورد توجه قرار می‌دهند.

۱- شناسایی ارتباط میان مسئولیت اجتماعی شرکت ها بر ضریب واکنش سود

۲- شناسایی ارتباط میان ریسک شرکت ها بر ضریب واکنش سود

۳- شناسایی ارتباط میان ارزش بازار حقوق صاحبان سهام بر ضریب واکنش سود

کاربران مستقیم

کاربران مستقیم این تحقیق عبارتند از:

۱. سازمان بورس اوراق بهادار

۲. سرمایه گذاران

۳. سهامداران

کاربران غیر مستقیم

این پژوهش می‌تواند کاربران غیر مستقیمی به شرح زیر داشته باشد:

محققین و دانشجویان علاقمند به اجرای تحقیقات مشابه

سایر استفاده کنندگان صورت‌های مالی

فرضیه های تحقیق

فرضیه اصلی:

۱- مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها بر ضریب واکنش سود تاثیر معناداری دارد.

فرضیه فرعی:

۱- ارزش بازار حقوق صاحبان سهام بر ضریب واکنش سود تاثیر معناداری دارد.

۲- ریسک شرکت بر ضریب واکنش سود تاثیر معنای داری دارد.

روش تحقیق

جامعه آماری به مجموعه افراد یا عناصر که دارای ویژگی یا ویژگی‌های مشترکی هستند و تحقیق درباره آن‌ها انجام می‌گیرد، اطلاق می‌شود (خاکی، ۱۳۸۷). در تحقیق حاضر به منظور آزمون فرضیه‌های تحقیق از داده‌های مالی طبقه بندی شده و حسابرسی شده شرکت‌های تولیدی فعال پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در طی سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۳ استفاده شده است. دلیل انتخاب جامعه آماری مذکور این است که سازمان بورس اوراق بهادار تهران اطلاعات نسبتاً جامعی در خصوص وضعیت شرکت‌ها و روند عملکردهای مالی و اقتصادی آن‌ها دارد و می‌توان گفت تنها منبع اطلاعاتی است که با استفاده از آن می‌توان به منابع اطلاعاتی مالی شرکت‌ها دسترسی یافته و مدل‌های تحقیق را مورد آزمون قرار داد.

جهت انتخاب نمونه محدودیت‌های زیر بر روی شرکت‌های جامعه آماری اعمال شد:

۱- در طول سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۳ در بورس حضور مداوم داشته باشد.

۲- شرکت، جزء شرکت‌های سرمایه‌گذاری، بانک‌ها، بیمه‌ها و واسطه‌گرهای مالی نباشد.

9 July 2016
Berlin Germany

www.4meaconf.com

۳- به لحاظ افزایش قابلیت مقایسه، دوره مالی آن‌ها منتهی به اسفندماه باشد. علت ایجاد این محدودیت این است که در محاسبه متغیرها، تا حد امکان دوره‌های زمانی مشابه باشند و شرایط و عوامل فصلی در انتخاب عوامل و متغیرها اثرگذار نباشد.

۱- شرکت در دوره مورد مطالعه تغییر سال مالی نداشته باشد.

۲- نماد معاملاتی شرکت فعال و سهام آن حداقل یکبار در سال معامله شده باشد.

در نتیجه اعمال شرایط در نمونه گیری حذفی سیستماتیک ۱۲۷ شرکت از جامعه آماری جهت انجام آزمون‌ها انتخاب شدند. دوره تحقیق ۵ سال متوالی می‌باشد بنابراین حجم نهایی نمونه ۱۲۷ شرکت می‌باشد که به عنوان داده های تلفیقی در آزمون فرضیه ها استفاده شده‌اند.

پس از فیلتر نمودن شرکت‌ها بر اساس سال مالی، شرکت‌های حسابرسی شده و غیر تلفیقی با استفاده از نرم افزار 2010 Excel داده های مورد نیاز جمع آوری و پس از مقایسه داده های حاصل از نرم افزارهای ره آورد نوین و تدبیرپرداز، داده‌هایی که بین دو نرم افزار یکسان بودند به عنوان نمونه انتخاب و در مواردی که بعضی از متغیرها بین دو نرم افزار مشترک نبود با مراجعه به صورت‌های مالی حسابرسی شده مقدار صحیح انتخاب شد.

مدل آماری کلی به شکل زیر خواهد بود.

$$ERC := a + b_1(MVE) + b_2(\text{Beta}) + b_3(\text{CSR}) + e_i \quad \text{رابطه شماره (۱-۱):}$$

که در آن:

ERC: ضریب واکنش سود(متغیر وابسته)

b1(MVE): ارزش بازار حقوق صاحبان سهام(متغیر مستقل)

b2(Beta): ریسک شرکت(متغیر مستقل)

b3(CSR): مسئولیت اجتماعی شرکت ها(متغیر کنترلی)

e_i: خطا یا جز ناشناخته

یافته ها

تجزیه و تحلیل داده ها

آمار توصیفی

آمار توصیفی همیشه برای تعیین و بیان ویژگی‌های اطلاعات پژوهش‌ها به کار برده می‌شوند. بنابراین، در این بخش آمار

توصیفی متغیرهای مورد استفاده در تحقیق بررسی می‌شود، که در جدول شماره ۱-۱ ارائه شده است. مقادیر مزبور تنها

شمایی کلی از وضعیت توزیع داده‌های تحقیق ارائه می‌کنند.

جدول شماره (۱-۱): آماره‌های توصیفی تحقیق

متغیرها	علامت	میانگین	میانانه	حداکثر	حداقل	انحراف معیار	چولگی
ضریب واکنش سود	ERC	۵۴۲,۷	۳۲۱,۸	۸۷۳۴	-۱۹۸۷	۹۰۸,۲	۳,۶۷۷
ارزش بازار حقوق صاحبان سهام	MVE	۰,۳۸۲۱	۰,۳۶۹	۰,۹۸۷	-۱,۰۷	۰,۲۳۱	-۰,۴۴۷
ریسک	Beta	۰,۶۷۲۸	۰,۴۸۰	۳۰,۷۱	-۷,۳۹	۱,۹۸۹	۱۰,۸۰
مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها	CSR	۰,۷۱۸	۰,۶۹۷	۰,۸۴۵	۰,۶۰۲	۰,۳۸۲	۱,۱۶۳
اندازه شرکت	Size	۶,۰۴۵	۵,۹۶۲	۸,۱۵۳	۴,۳۵۶	۰,۶۱۰	۰,۸۶۶
تعداد مشاهدات		۶۳۵					

منبع: محاسبات محقق

آزمون ضرایب همبستگی

برای تعیین میزان ارتباط بین متغیرها از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. مطالعه‌ی همبستگی، ابزاری آماری است که به‌وسیله‌ی آن می‌توان درجه‌ای را که یک متغیر به متغیر دیگر از نظر خطی مرتبط می‌شود، اندازه‌گیری کرد.

جدول شماره (۱-۲): ضرایب همبستگی پیرسون بین متغیرهای تحقیق

متغیرها	ERC	MVE	Beta	CSR	size
ERC	۱				
MVE	۰,۲۵۳۶	۱			
Beta	۰,۰۶۳۷	۰,۰۸۲	۱		
CSR	۰,۰۳۱۷	۰,۰۲۷۱	-۰,۰۴۲	۱	
Size	۰,۰۴۴۹	-۰,۰۲۵۴	۰,۰۱۱۹	۰,۰۳۶۵	۱

ماخذ: محاسبات محقق

زمانیکه فرضیه‌ها بصورت تک تک مورد بررسی قرار گرفت نتایج حاصل می‌شود.

جدول شماره (۳-۱): بررسی اجمالی فرضیه‌ها

فرضیه	شرح	آماره F	p-value	نتیجه
اول	بین ارزش بازار حقوق صاحبان سهام بر ضریب واکنش سود تاثیر معناداری در شرکت‌های موجود در بورس اوراق بهادار تهران، وجود دارد.	۱۵,۲۵	۰,۰۰۰	تایید
دوم	بین ریسک شرکت (بتا) بر ضریب واکنش سود تاثیر معناداری در شرکت‌های موجود در بورس اوراق بهادار تهران، وجود دارد.	۵,۶۳۹	۰,۰۰۰	تایید

بنابراین با توجه به تایید دو فرضیه مشتق شده از فرضیه اصلی می‌توان ادعا کرد که بین مسئولیت اجتماعی شرکتها و ضریب واکنش سود ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد.

فرمول‌ها و روابط ریاضی

شیوه اندازه‌گیری متغیرها

متغیر مستقل تحقیق، ریسک شرکت و ارزش بازار حقوق صاحبان سهام می‌باشد و متغیرهای وابسته ضریب واکنش سود می‌باشد. مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها متغیر کنترلی تحقیق می‌باشد.

(الف) شیوه اندازه‌گیری ضریب واکنش سود (متغیر وابسته)

متغیر وابسته فرضیه‌ها، ضریب واکنش سود می‌باشد با استناد به تحقیق ماری بته (۲۰۱۵) مدل تحقیق حاضر به شرح زیر خواهد بود: فرمول (شماره ۱)

$$\begin{aligned}
 CAR_{it} = & \lambda_0 + \lambda_1 STR_{it} + \lambda_2 CONit + \lambda_3 MB_{it} + \lambda_4 Beta_{it} + \lambda_5 lnMVE_{it} \\
 & + \lambda_6 UE_{it} + \lambda_7 Numest_{it} + \lambda_8 StdROA5_{it} + \lambda_9 (UE_{it} * STR_{it}) \\
 & + \lambda_{10} (UE_{it} * CON_{it}) + \lambda_{11} (UE_{it} * MB_{it}) + \lambda_{12} (UE_{it} * Beta_{it}) \\
 & + \lambda_{13} (UE_{it} * lnMVE_{it}) + \lambda_{14} (UE_{it} * Numest_{it}) + \lambda_{15} (UE_{it} \\
 & * StdROA5_{it}) + \epsilon_{it}
 \end{aligned}$$

CAR = بازده انباشته برای شرکت (کمترین مقدار CRSP بازگشت واقعی شرکت-بازده بازار وزن دار)، ترکیب شده بطور مداوم دو رو قبل و دو روز پس از از تاریخ اعلام درآمدهای سالیانه شرکت. تاریخ اعلان سود از Compustat گرفته می‌شود (آیتم تاریخ RDQ).

STR = اندازه CSR از نقاط قوت در ارتباط با صنعت، سال، و اندازه برای یک سال شرکت مورد نظر. جمع تعداد نقاط قوت برای یک سال شرکت که توسط صنعت، سال، و اندازه استاندارد شده است (MVE) با میانگین = ۱۰ و انحراف معیار = ۱. سال در این تحلیل‌ها سالی است که اعلان درآمد انجام شده است.

CON = اندازه مسائل در ارتباط با صنعت، سال، و اندازه برای یک سال شرکت مورد نظر. جمع تعداد نقاط قوت برای یک سال شرکت که توسط صنعت، سال، و اندازه استاندارد شده است (MVE) با میانگین = ۱۰ و انحراف معیار = ۱. سال در این تحلیل‌ها سالی است که اعلان درآمد انجام شده است.

(ب) شیوه اندازه گیری ارزش بازار حقوق صاحبان سهام (متغیرمستقل)

MB = ارزش بازار حقوق صاحبان سهام تقسیم شده بر ارزش دفتری به روز شده با آخرین سال مالی. ارزش بازاری حقوق صاحبان سهام = MVE، در زیر توصیف شده است. ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام = دارایی‌های کل - کل بدهی‌ها در پایان سال مالی.

(ج) شیوه اندازه گیری ریسک شرکت (متغیرمستقل)

Beta = ضریب شیب مدل بازار بعنوان نماینده ریسک شرکت (با رگرسیون کردن ۲۲۵ داده بازده روزانه قبل از تاریخ اعلام سود تخمین زده شده تا دو روز قبل، مقدار وزن دار CRSP نشان دهنده تاریخ مربوطه است).

LnMVE = لگاریتم MVE، در حالیکه MVE = ارزش بازاری حقوق صاحبان سهام در پایان سال مالی به میلیون، محاسبه شده برای هر سهم در پایان سال مالی، تعداد X سهم منتشره در پایان سال مالی.

UE = سود غیرمنتظره برای شرکت i در سال مالی مورد نظر t. بشکل زیر محاسبه می‌شود: فرمول (شماره ۲)

در حالیکه $UE_{it} = (AE_{it} - FE_{it}) / P_{i,t-3}$ در حالیکه AE_{it} = درآمد واقعی هر سهم به استثنای موارد غیرعادی برای شرکت i

در سال مالی t، FE_{it} = میانگین پیش بینی تحلیل گراز EPS ماهانه شرکت i؛ $P_{i,t-3}$ = قیمت سهام شرکت i سه روز قبل از تاریخ چهارمین اعلام درآمد سه ماهه و تاریخ اعلام درآمد d.

Numest = تعداد تحلیل گرانی که بدون واسطه در ماه قبل از اعلام درآمد پیش بینی انجام داده‌اند.

StdROA5 = واریانس درآمدها، با انحراف معیار ROA طی بیش از ۵ سال محاسبه شده است. ROA = بازگشت دارایی‌ها، با درآمد قبل از موارد غیرعادی تقسیم بر میانگین کل دارایی‌های در ابتدا و انتهای سال سال مالی محاسبه شده است.

(د) شیوه اندازه گیری مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها (متغیرکنترلی)

لگاریتم تعداد اعضای هیات مدیره استفاده می‌شود. (جلیلی، ۱۳۹۳)

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از انجام پژوهش، بررسی تاثیر مسئولیت اجتماعی شرکت بر ضریب واکنش سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. یافته های پژوهش نشان می دهد نتایج فرضیه فرعی اول که فرضیه اول پژوهش با اطمینان ۹۵٪ مورد تایید قرار می گیرد. ضریب متغیر مستقل یعنی ارزش بازار حقوق صاحبان سهام، مثبت می باشد. در نتیجه نوع رابطه بین ارزش بازار حقوق صاحبان سهام و ضریب واکنش سود رابطه ای مثبت و مستقیم است. فرضیه دوم پژوهش با اطمینان ۹۵٪ مورد تایید قرار می گیرد. ضریب متغیر مستقل یعنی ریسک شرکت، مثبت می باشد در نتیجه نوع رابطه بین ریسک شرکت و ضریب واکنش سود رابطه ای مثبت و مستقیم است.

با توجه به اهمیت ((مسئولیت اجتماعی)) و ((ضریب واکنش سود)) به نظر می رسد انجام پژوهش های بیشتر و با در نظر گرفتن جوانب دیگر به روشن شدن این موضوع کمک نماید. این پژوهش می تواند به عنوان الگویی جهت پژوهش های بعدی قرار گیرد.

موضوعات زیر برای انجام پژوهش توسط سایر پژوهشگران پیشنهاد می گردد:

تاثیر مسئولیت اجتماعی و مالکیت نهادی در شرکتهای سرمایه گذاری

تاثیر مسئولیت اجتماعی و سودآوری آتی به تفکیک نوع صنعت

تاثیر مسئولیت اجتماعی و معیارهای مالی اقتصادی مانند (ارزش افزوده، ارزش بازار، ارزش افزوده اقتصادی) پرداخته شود.

رابطه بین مسئولیت اجتماعی شرکت ها با عملکرد شرکتهادر صنعت خاص

بررسی تاثیر ضریب واکنش سود بر ارزش افزوده اقتصادی

آنچه پیشنهاد می شود شامل موارد زیر می باشد:

۱- هر تحقیقی تحت تاثیر عوامل و متغیرهای متعددی قرار می گیرد که گروهی از این عوامل و متغیرها برای محقق شناخته شده اند و عوامل دیگری نیز وجود دارند که یا محقق از وجود آن ها بی اطلاع است و یا اینکه امکان تعیین تاثیر آن ها بر روی متغیر وابسته مورد مطالعه امکان پذیر نیست. لذا محقق در هر تحقیقی تعداد محدودی از این متغیرهای مستقل را مورد بررسی قرار می دهد. پیشنهاد می شود عوامل مهم دیگری که در سلامت مالی یک شرکت نقش دارند مانند: ارزش افزوده اقتصادی، ارزش افزوده بازار، مالکیت نهادی، عملکرد شرکت ها و... در تحقیقات بعدی مورد بررسی قرار گیرند.

۲- تحقیق حاضر در یک دوره زمانی ۵ ساله (۱۳۹۳-۱۳۸۹) و یک نمونه ۱۲۷ شرکتی را پوشش می دهد. پیشنهاد می شود موضوع تحقیق حاضر برای دوره های زمانی متفاوت دیگر یا طولانی تر با نمونه های بیشتر انجام شود و نتایج آن برای افزایش روایی مشاهدات تحقیق حاضر با نتایج این تحقیق مقایسه گردد.

منابع

منابع فارسی

- ۱- بولو، ق. و میرزائی، ا. (۱۳۹۰) "رشد درآمد و سود پایدار، کیفیت سود و ضریب واکنش سود". فصلنامه پژوهش حسابداری، سال اول، (۳)، زمستان، ۳۷-۵۴
- ۲- جلیلی، صابر، قیصری، فرزاد، (۱۳۹۳)، "بررسی ارتباط بین کیفیت سود و مسئولیت پذیری اجتماعی"، فصلنامه دانش حسابداری، شماره ۱۹ (پیاپی ۵۷)، صفحه ۱۷۰-۱۴۷
- ۳- حسن زاده، ح (۱۳۸۸) تأثیر اقلام سرمایه در گردش تعهدی بر ضریب واکنش سود، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی
- ۴- خوشطینت، محسن، فلاح جوشقانی، حامد، ۱۳۸۹، تأثیر اهرم مالی بر ضریب واکنش سود، جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد در رشته حسابداری، دانشگاه علامه طباطبایی
- ۵- خاکی، غلامرضا، (۱۳۸۴) "روش تحقیق با رویکردی برپایان نامه نویسی" انتشارات مرکز تحقیقات علمی کشور، چاپ اول
- ۶- رحیمی، رباب، (۱۳۹۰)، "تأثیر درصد هیئت مدیره غیرموظف و مالکیت نهادی بر مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، همایش ملی ایده های نو در حسابداری و حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان.
- ۷- رحمانی، ع.، بشیری منش، ن. و شاهرخی، س.س. (۱۳۹۱) "بررسی اثر انتشار پیشبینی سود بر ضریب واکنش سود آینده". دانش حسابداری، سال سوم، (۱۰)، پاییز، ۲۹-۵۰
- ۸- فروغی، داریوش، عباسی، ج. (۱۳۹۰) "بررسی عوامل مؤثر بر اعمال محافظهکاری حسابداری". پژوهشهای تجربی حسابداری مالی، سال اول، شماره اول، ۱۳۲-۱۱۳
- ۹- مرادی، مهدی، فلاحی، محمد علی، کامی، محسن، (۱۳۸۹) بررسی رابطه بین کیفیت سود و ضریب واکنش سود، مجله دانش و توسعه (علمی - پژوهشی) سال هجدهم، شماره ۳۳، ص ۲-۲۲
- ۱۰- نوروزبیگی، ا. (۱۳۸۶) محتوای اطلاعاتی اعلامی های سود هر سهم بر اساس ضریب واکنش سود، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی.

منابع لاتین

- 11- Bae , R . and H Sami (2005),"The effect of potential Environmental Liabilities on Earnings Response Coefficients" ,Journal Of Accounting, Auditing & Finance, pp.43-70
- 12- Bae, B. and Sami, H. (2004). "The Effect of Potential Environmental Liabilities on Earnings Response Coefficients". Journal of Accounting, Auditing and Finance, 20 (1): 43-70.
- 13- Billings. B, 2010, "Revisiting the relation between the Default Risk of Debt and the Earnings Response Coefficient", The Accounting Review : pp.509-522.
- 14- Collins, D., and S. Kothari, (1989), "An Analysis of International and Cross-Sectional Determinants of Earnings Response Coefficients", Journal of Accounting and Economics, 11, 143-181.
- 15- Choi, Jong-Seo; Kwak, Young-Ming; Choe, CHongwoo. (2008) . Corporate social responsibility and corporate financial performance: Evidence from Korea. Australian Journal of Management, 53 (3) , 291-311.
- 16- Collins, D. W., and S. P. Kothari. 1989. An Analysis of Intertemporal and Cross-Sectional Determinants of Earnings Response Coefficients. Journal of Accounting & Economics 11 (2,3):143
- 17- Damayanti,M,DulMuid,M.Si.,Abdul Rohman,SE, (2011)," Corporate social responsibility disclosure and its relation on institutional ownership: Evidence from public listed companies in Malaysia" , Managerial Auditing Journal.
- 18- Easton, P. D., and M. E. Zmijewski. 1989. Cross-sectional variation in the stock market response to accounting earnings announcements. Journal of Accounting and Economics 11 (2-3):117-141.
- 19- Ghosh, A., Zhaoyang, G.U. and Jain, P. (2005). "Sustained Earnings and Revenue Growth, Earnings Quality and Earnings Response Coefficients". Review of Accounting Studies, 10 (1): 33-57.
- 20- Kormendi , R and R. Lipe, (1987), "Earnings Innovations, Earnings Persistence and Stock Returns", Journal of Business, 60, 323-345.
- 21- Kim, Y.H., Willett, R.J. and Jang, J.I. (2012). "Default Risk as a Factor Affecting the Earning Response Coefficient". online, <http://www.ssrn.com>.
- 22- K.Lee and N.Fargher, 2009, "The Association Between Unexpected Earnings and Abnormal Security Returns in the Presence of Financial Leverage", Contemporary Accounting Research , pp. 20-41.
- 23- Kothari, S.P. , Andrew L. Leone , and Charles E. Wasley (2005) , "Performance matched discretionary accrual measures" , Journal of Accounting and Economics, 39 , 1:PP.163–197
- 24- Kormendi, R. and R. Lipe, 2005, "Earnings Innovations, Earnings Persistence, and Stock Returns", Journal of Business pp. 323-345.
- 25- Mahoney, L. and Roberts, R.W. (2007), "Corporate social performance, and financial performance and institutional ownership in Canadian firms", Accounting Forum, Vol. 31, pp. 233-53.
- 26- Yeo.H and Kim , 2012 "Default Risk as a Factor affecting the Earnings Response Coefficient : Evidence from South Korean Stock Market", M.A Thesis, University of Dankook, Korea, PP: 4-65.